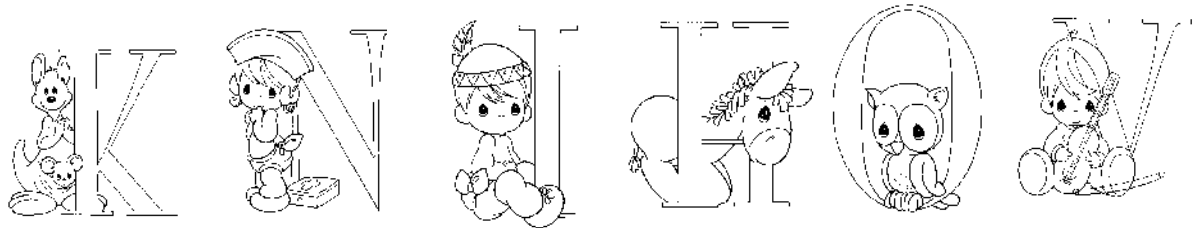

JINAČOVICKÝ

Vydává Obecní knihovna Jinačovice. 4. ročník. Toto číslo vyšlo v listopadu 2007.

OPAD LISTŮ

Listopad - listí pád

Po období zeleného léta, kdy se rostliny v přírodě překotně snaží vytvořit co nejvíce zeleně – listů, které je vyživují, přichází s podzimem vláda žluté, hnědé a červené. Příroda se převleče do strakatého kabátu. Při toulkách přírodou nyní již z dálky poznáme, jaký les pokrývá protější kopec, zda je porostlý pouze neopadavými jehličnany nebo zda jsou přítomni listnatí strakáči.

Proč vlastně listy opadávají? Stromy v mírném pásu, kde jsou velké rozdíly mezi zimou a létem, reagují na blížící se zimu. V zimě, kdy půda promrzá a je méně vodních srážek, nemohou kořeny stromů načerpat potřebné množství vody pro výživu všech částí od kořenů až po poslední list. Listy jsou však uzpůsobeny mimo jiné k vypařování vody. Všechny listy jednoho stromu tvoří velikou plochu, která odpařuje vodu. Listy k tomu mají vytvořeny malé otvůrky zvané průduchy. Jsou tak dokonalé, že mohou průduchy podle potřeby otvírat a zavírat. Přitom ale nejsou až tak dokonalé, aby jim mimo průduchy malé množství vody neunikalo. Kdyby kořeny nemohly nasávat vodu a přitom ji rostlina neustále ztrácela odpařováním, po čase by uschla. Proto se na podzim stromy listů zbavují.

Ještě před shozením listů na konci léta si rostliny odeberou z listů důležité látky, které budou potřebovat na jaře a uloží je v jiné části svého těla. V listech se začne chemicky rozkládat zelené barvivo chlorofyl. Poznáme to podle toho, že ztrácejí svou zelenou barvu. Žluté barvivo, které bylo až dosud překryto chlorofylem, se právě nyní v listech prozradí. V některých listech se navíc vytvoří červené barvivo.

Do každého listu - v místě, kde přirůstá k větvičce (stonku) směřuje cévní svazek (žilka), kterým se k listu přivádí voda a živiny a odvádí vyrobené ústrojné látky. Tato cesta se musí uzavřít, aby po upadnutí listu nezůstala po něm otevřená ranka, kudy by z rostliny unikala voda. Proto se tato dráha uzavře ještě před opadem listu. Potom se list oddělí a padá, točí se a poletuje nebo se houpavě snáší k zemi. Zkuste se na chvíli

zastavit a dívat se do koruny stromu, z něhož vítr trhá list za listem. Na stromě po listu zbyla jen malá jizvička. Na jaře nad ní začne z pupenu vyrůstat nová větvíčka.

Proč některé dřeviny vydrží přes zimu s neopadavými listy? Jsou to dřeviny, které se během milionů let přizpůsobily nepříznivým podmínkám, obalily své listy do vosku, zmenšily jejich velikost a uzpůsobily tvar, omezily počet průduchů a podobně. Ale i jim může hrozit při velkém nedostatku vody uschnutí. (Ne nadarmo zalévají zahrádkáři dřeviny i v zimě.)

Podzim je čas na výpravy za poznáváním listů stromů. Zkuste si vyjít do lesa nebo do parku a do velkého sešitu nebo do desek nasbírat listy. Doma si je můžete vylisovat a nalepit na čtvrtky, nebo si udělejte otisky listů.

Otisky listů.

K výrobě otisků listů potřebujeme čisté listy (čtvrtky) papíru, tuk, svíčku a novinový papír.

Tukem pořádně promastíme papír. Tímto papírem pak pohybujeme nad zapálenou svíčkou právě tak vysoko, aby nám saze vytvořily na mastném papíře černou mastnou vrstvu, ale aby se nám papír nevžňal! (Pro tento případ vše provádíme nad umyvadlem nebo nádobou s vodou.) Na takto připravený černý papír položíme listy tak, aby rub listu s výraznou žilnatinou ležel na černé ploše. Pak vše překryjeme novinami a opatrně přejíždíme prsty (nebo válečkem na nudle) po povrchu. Černá barva ulpí na listech (i novinách). Potom rub listu položíme na čistý pevný papír v místě budoucího „tisku“. A opět vše překryjeme čistými novinami (nebo jiným papírem) a přejíždíme po povrchu. Výsledkem našeho snažení bude krásný černobílý obrázek.

Podobně si vše můžeme vyzkoušet s barvami např. temperami, ale výsledek bude trochu jiný, protože voda se zde slévá a rozpíjí. Dosáhneme však různě „podzimně“ zbarveného otisku listu.

Až budeme hotovi, zbývá už jen ke každému obrázku napsat druh dřeviny, z které list pochází.

EZOPOVY BAJKY

Vrána a džbán

Byly horké letní dny. Všechny studánky a prameny v lese vyschly. Mnoho zvířat a ptáků bylo zemdleno žízní. Jen vrána se vydala z lesa blíž k lidem, jestli u nich nenajde kapku vody. U nejbližšího stavení stál opuštěný džbán a vrána se dychtivě

nesla k němu. Na dně džbánu se lesklo trochu vody. Vrána se zobákem pokoušela napít, ale džbán byl příliš vysoký a její zobák nedosáhl vody, hlavou se k ní dostat nemohla. Už si zoufala, když ji něco napadlo! Z posledních sil začala sbírat malé kaménky a házela je do džbánu. Pilně sbírala, až jimi skoro naplnila nádobu a voda vystoupila nahoru. Vrána se napila a její síly se postupně vracely.

Poučení: Není nad chytrost.

Liška a vrána

Hladová liška se potulovala po kraji. Nikde nebylo nic k snědku. "Kdybych někde sehnala kousek sýra", řekla si. A ku podivu, zrovna v té chvíli nad ní zakroužila vrána, a v zobáku měla pěkný kus sýra, který právě ukradla z okna v jednom domě. Sedla si na větev a začala si na sýru pochutnávat. Hladová liška přemýšlela, jak se dostat k chutnému soustu vysoko nad ní. To by ale nebyla mazaná liška, aby si nedovedla poradit. Začala vráně lichotit: "Jaký jsi to krásný pták! Tvé peří se leskne jako stříbro, je hebké jako hedvábí! Tvůj postoj je vskutku královský. Měla bys být králem všech zvířat. Jistě i tvůj hlas je překrásný, umíš zpívat?"

Vrána se pýchou už nadouvala, a chtěla ukázat, že zpívat umí. Jakmile otevřela zobák, kus sýra jí vypadl, liška jej zachytila a utíkala do své nory, aby si na něm pochutnala.

Poučení: Dej si pozor na lichotky, málokdy jsou myšleny vážně.

ANGLICKÁ KŘÍŽOVKA PRO DĚTI – HLEDÁNÍ BAREV

Mám pro Vás opravdickou anglickou křížovku (word search). Vaším úkolem je mezi písmenky najít slova ze seznamu dole. Jedná se o názvy barev, které už určitě dobře znáte.

Color Word Search

My name is _____

p u r p l e j q d b
i r e m d s e l p l
n e d n h g u k u u
k s b o o r a n g e
l e s t d e p c a z
e n i k y e l l o w
g o l d n n o f k h
r r v i x a i w l i
i m e q b w g y f t
d b r o w n n p n e

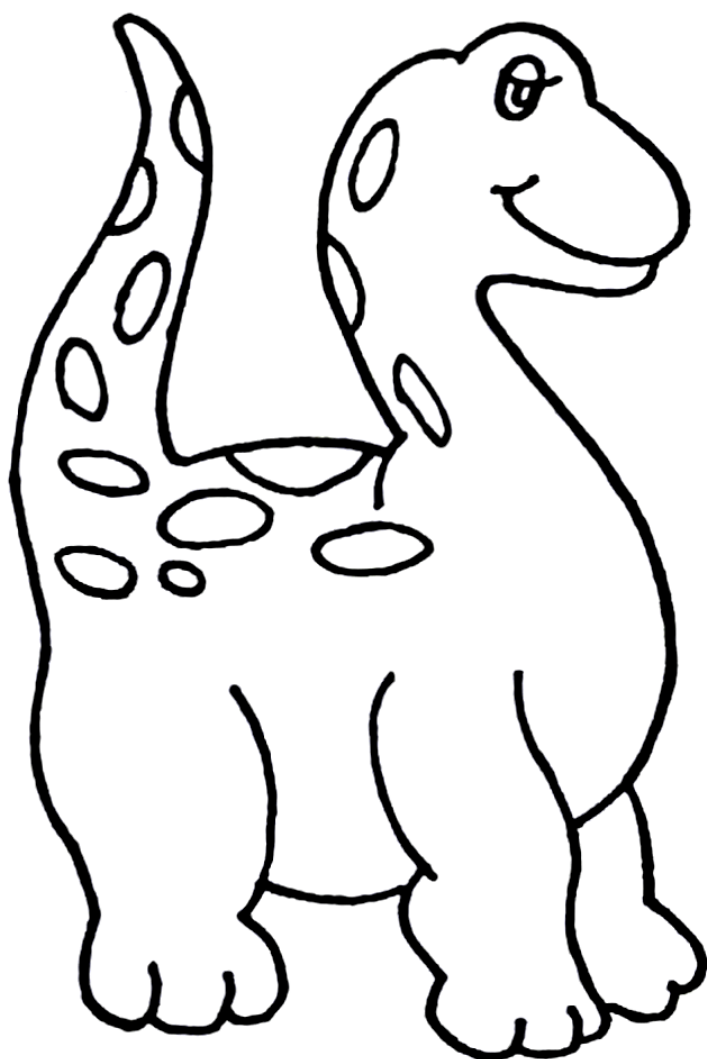
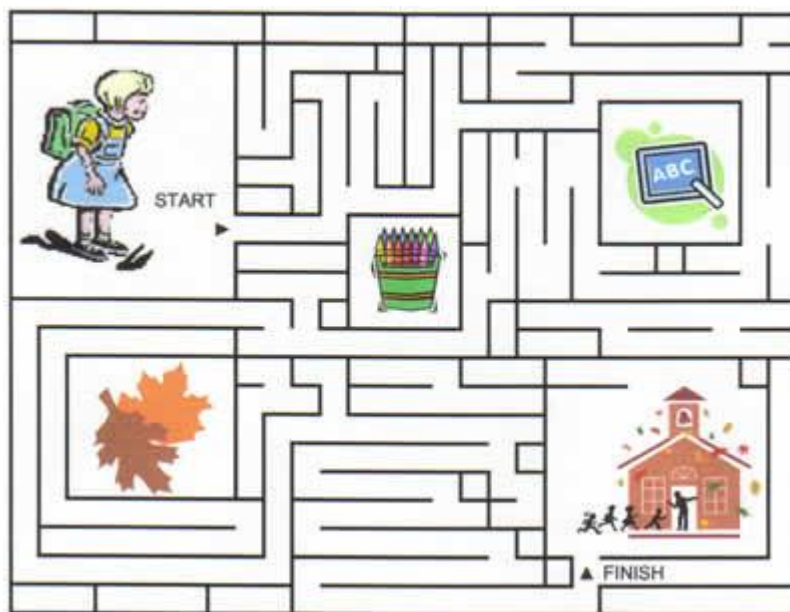
Find the colors:

red yellow pink green

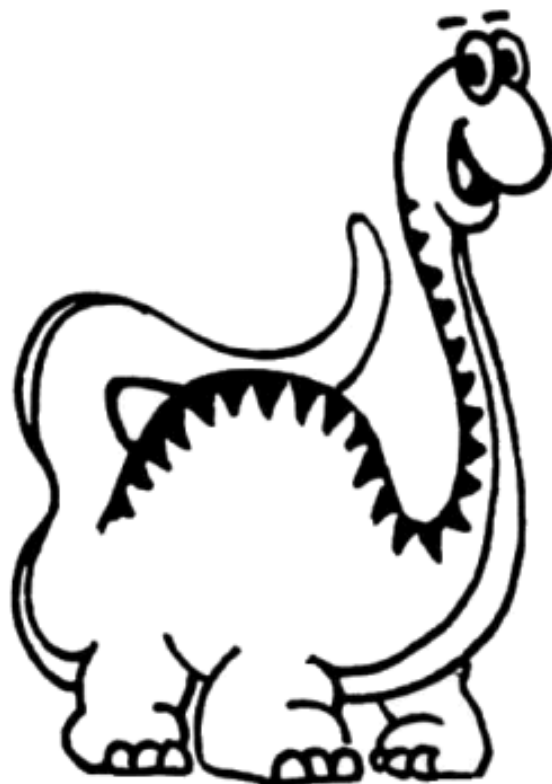
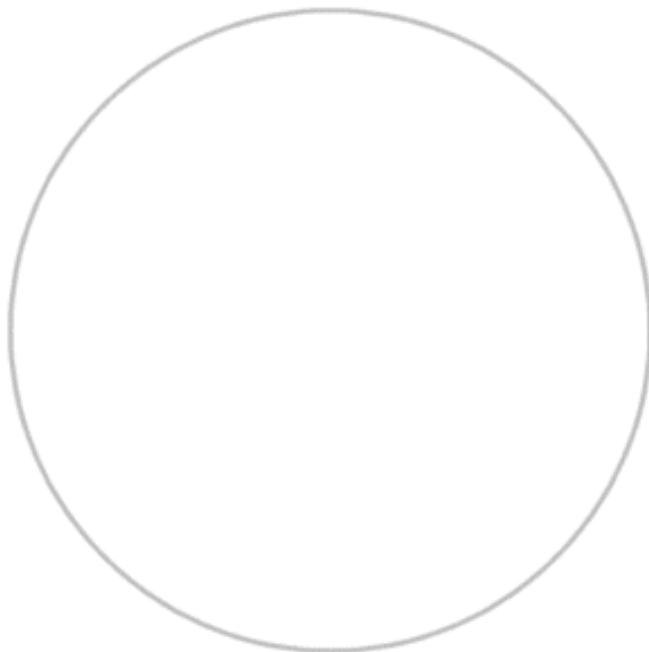
purple orange blue gold

silver white brown

POMOŽ
NAJÍT
HOLČIČCE
CESTU
BLUDIŠTĚM
DO
ŠKOLY!

Vymaluj si
obrázek! Nebo ho
můžeš použít jako
předlohu na malování
na sklo či na tričko!

Copyright 2001, Tracey Smith

Vyrob si vlastní
závaz na kliku –
nerušit!
Nechceš, aby
rodice, sourozenci
nebo jiná
návštava chodila
k Tobě do pokoje?
Zkus vyrobiť závaz
na kliku. Stačí si
překreslit tento
obrázek na tvrdý
papír, pečlivě
překreslit,
vybarvit, popsat....
Vystřihnout, a
pak jen stačí
pověsit na kliku
dětského pokoje!
:o)

Chceš, aby Tvůj
obrázek visel na
náštěnce

v knihovně?

Není nic jednoduššího!

Namaluj **svůj** obrázek do rámečku, připiš svoje jméno, příjmení a věk, a odevzdej obrázek při své příští návštěvě v knihovně.

Téma obrázku na měsíc listopad je: **MIKULÁŠ, ČERT A ANDĚL**

